

Staturin í statinum

Dan Petersen, lögtinglimur, heldur tað vera vanvirðing av fólkaræðinum, at avgerðir hjá yvirfríðingarnavnini ikki kunnu kærast til dómssvaldið og heldur ikki til lögting ella landsstýri

JOHN JOHANNESSEN

– Eg kann sum tingmaður als ikki góðtaka, at vit í Føroyum hava ein stat í statinum, ið ikki kann nertast.

Hetta sigur tingmaðurin Dan R. Petersen eftir, at umhvørvismálaráðharrin í tinginum í gjár svaraði 7 fyrispurningum frá varamanni hansara, Andriasi Petersen.

Spurningarnir snúu seg um vatnorkuútbýggingarætlanina, Eiði 4, hjá SEV í Eysturoyinni. Felagið hevur ætlanir um at tóma stóru Vesturdalsá millum Fjarða fyrri vatn. Hesum hava fólk nærhendis mótmælt. Men Yvirfríðingarnavnin hevur givið loyvi til útbýggingina, og tá nyttar ikki nógv at mótmæla.

Hetta verður staðfest í svarinum hjá umhvørvismálaráðharranum, Eyðuni Elttor. Hann visir á, at avgerðir hjá lokalu fríðingarnavninum kunnu kærast til yvirfríðingarnavnina. Men samstundis staðfestir hann, at avgerðirnar hjá

yvirfríðingarnavnini eru endaligar, og kunnu ikki skjótast inn fyri dómstólar.

Einki fólkaræði

Dan R. Petersen, ið hevur fingið skirvliga svarið frá umhvørvismálaráðharranum, er heldur, at tað prógvar, at fólkaræðið í Føroyum verður sett til viks.

– Eg ætli mær at spyrja bæði tingfólk og landsstýrisfólk, um tey veruliga kunnu góðtaka, at vit í Føroyum hava ein stat í statinum, sigur hann og sipar í hesum føri til yvirfríðingarnavnina.

Harafturat visir Dan R. Petersen á, at orkumálaráðharrin, tá hann fyrri mánaða síðani fekk somu spurningar, svaraði, at hann einki vald hevur á størstu orkukeldu í Føroyum. Hetta heldur hann vera ógvuliga logi. Og ikki minni logi heldur hann tað vera, at umhvørvismálaráðharrin í tinginum í gjár svaraði, at hann einki einki kann gera við eitt

byggifelag, ið setir stór sár eftir seg í náttúruni.

– Hetta er ógulliga logi. Og serstakliga logi haldi eg tað vera, yvirfríðingarnavnin er omanfyri valdið hjá dómstólunum.

Stórir áhugi

Nú hava bæði orkumálaráðharrin, Finnboji Arge, og umhvørvismálaráðharrin, Eyðuni Elttor svarað fyrispurningunum viðvíkjandi útbýggingini hjá SEV. Niðurstoðan er, at teir einki kunnu gera fyri at forða fyri, at vatnið verður tómt úr árunum kring hana, hóast serfrøðingar vísa á, at hetta er vandamikið fyri náttúruna.

So er spurningurin til Dan R. Petersen, hvat hann nú ætla sær at gera við málið. – Eg ætli mær at reisa spurningin fyri tinginum, um tað kann góðtaka, at fólkaræðið verður sett til viks, og eg rokni við, at tingfólk verða upprørd um hetta mál.

Dan R. Petersen visir á, at tað orkumálaráðharrin fyrri

Dan R. Petersen, ið hevur fingið skirvliga svarið frá umhvørvismálaráðharranum, er heldur, at tað prógvar, at fólkaræðið í Føroyum verður sett til viks

mánaða síðani svaraði fyrispurningunum um sama mál, vóru tingfólk ógvuliga upprørd, og hann ventar, at tinfólk verða uppaftur meira upprørd um málið á hesum sinni.

Krevja vatnið aftur í Vinstraánnna

Í 50 ár hava bygðafólkini í fjalla-bygdini Skábu liva við árinum eftir vatnorkuútbýggingina av "Vinstra-ánni". Nú vilja tey hava vatnið aftur í ánnu

Gunnar Tore Larsen, Skábu. Liss Hansen tók

Útbýggingin av Vinstra-ánni var ein av teimum størstu og mest umfatandi vatnorkuútbýggingunum í Noregi beint eftir seinna heimsbardaga. Tíggju fjallavotn vórðu ávirkað frá Týrin og oman til Vinstra. Áin varð fullkomiliga tørrlegd. Í Skábu í Nord-Fron, Noreg, varð vatnið Olstappen regulerað, og á tí stóra ferðavinnuálinum Kam-foss-avotn varð ikki vatndropin eftir. Á staðnum, har tað fyrr var ein stór skúmandi á, eru nú bara stórir grásvartir steinar.

– Hetta kundi als ikki hent nú á døgum, sigur Leif B. Bjørnstad, seyðabóndin, sum fór úr høvuðsstaðnum fyrri at búseta seg í Skábu fyrri fimm árum síðani og er leiðari fyri konsesjónsutvalget. Eftir 50 ár við el-framleiðslu av Vinstra-ánni er nú tíðin komin at kanna, um

naka skal broytast. Tað stendur í avtaluni. Nú vilja fólkini í Skábu hava okkurt aftur fyri teir fyrminurnar, tey í sínari tíð hava givið til stórsamfelagnum.

– Vatnorkuútbýggingin tók stóran part av grundarlagnum fyrri framtíðar vinnu- og leikuleikum í Skábu, sigur Bjørnstad.

– Fiskurin hvarv í Vinstra-ánni og Olstappen, sum í sínari tíð vóru kendar fyrri sílini um alt Østlandet. Møguleikarnir fyrri at liv-bjarga sær við ferðamannavinnu hvarvu, og landbúnaðurin í bygdini varð nógv skerdur. Árinini á náttúru, umhvørvni og djórálivi eru ógvulig, men eru ongantíð útgereinað.

Leiðarin fyrri "konsesjónsutvalget" heldur, at tíðin er komin til at rétta upp á tær liviumstøður, sum vóru oyðilagdar fyrri 50 árum síðani.

– Eingin í Skábu heldur, at vit kunnu fáa Vinstra-

ánnu aftur, sum hon var. Olstappen verður heldur ongantíð aftur líka rík uppá fisk, sum hon einaferð var. Vit mugu bara liva við vatnorkuútbýggingini, men vit biðja kortini um at fáa rættad upp á nøkur viðurskipti, sum kunnu bota uppá skaðarnar, sum eru gjørdar, soleiðis at tey keðiliga árinini minka. Tað er eisini møgulegt at gera tað, sigur Bjørnstad.

Meiri vatn

Fólkini í Skábu biðja um, at tað verður tikið minni vatn úr Olstappen, at eitt minstamark verður sett til vatnmengdina í ovara parti av Vinstra-ánni, endurgjald fyrri lendið, sum hvarv orsakað av útbýggingini, ein vinnulivsgrunn og eina fakliga og grundleggjandi meting av árinum á náttúruna og umhvørvinum í økinum.

– Olstappen, sum liggur mitt í bygdini, verður í løtuni mestsum tørrlegd

størsta partin av várinum og fyrru helvt av summrinum. Vatnið stendur sum ein oyðimørk, og tú sleppur turr-føttur yvirum, ella tú kanst koyra við bili, um tú vilt, sigur Bjørnstad. Leiðarin fyrri konsesjónsutvalget visir eisini á veðurlagsbroytt- ingarnar og vansarnar sum koma, eftir at teir fara at taka vatn í fyrst í marsmánaði.

– Tá vatnið verður tikið, verða nakrar stórar ísfannir liggjandi, sum kóla alt umráðið við fjallavatnið. Úrslitið er, at vakstrartíðin minskar við upp til einum mánaði við teimum fylgjum, tað fær fyrri landbúnaðin. Tá so ísurin bráðnar koma viðhvørt beinleiðis sandstormar úr umráðnum, sigur Bjørnstad, sum heldur, at vatnorkuútbýggingarnir eisini eiga at rudda upp eftir sær, nú 50 ár eftir at verkið var liðugtbyggt.

– Enn liggja trærotur o. a. eftir á teimum niðurbýrgdu

økjunum, og hetta er nakað, sum hevur kostað fiskimonnum á staðnum rættiliga fitt av peningi gjøgn- um árinu, tá hugsað verður um mistan reiðskap av ymsum slag. Fleiri av grótbrotunum liggja eisini enn sum opin sár í umhvørvinum, sigur Bjørnstad.

NVE tekur avgerðirnar

Sjálvt um loyvinu nú skulu endurnýggjast, er tað »Norges Vassdrags- og Energi- verk« (NVE) sum avgera, um tað er neyðugt at revidera. Avgerðin hjá NVE fær eisini týðning fyrri allar hin- ar útbýggingarnar, sum vórðu gjørdar fyrst í fimti- árunum, eins og við Vinstra-ánni hevur konsesjónsavtalur, sum geva høvi til endurskoðan av liviumstøðnum eftir 50 ár.

– Saman við Nord-Fron kommunu hevur konsesjónsnevndin havt fundir við Glommens og Laagens Bruksejerforening, sum

umboðar tey orkufeløgini, sum hava áhuga í Vinstra-ánni. Tey høvdu eisini ein kunningarfund í fjør, sigur Bjørnstad.

– Í desember í fjør søgdu Glommens og Laagens Bruksejerforening seg vilja umhugsu nøkur av krøvunum frá fólkunum í Skábu. Uppskotið hjá brúks-eigara felagnum merkir í roynd og veru næstan einki sam- anborið við teir skaðar, sum eru hendir við umhvørvni teirra eftir útbýggingina, sigur Bjørnstad.

Leiðarin av loyvisnevndini heldur als ikki, at fólkini í Skábu eru órimiliga, tá tey nú biðja um eina ávísu rætt- ing av umstøðunum.

– Eftir at hava fingið stóra orkumengd úr Vinstra-ánni í 50 ár, er tað ikki meiri enn rimuligt, at stórsamfelagið eigur at kunna lata nakað, sigur Leif B. Bjørnstad, sum umboðar eitt samt bygðasamfelag í hesi sök.